Ympäristövaliokunnalle

VIITE E 11/2025 vp
Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; Lintudirektiivin tarkistaminen valkoposkihanhen ja merimetson suojelun osalta; ennakkovaikuttaminen

Kalatalouden Keskusliitto on tutustunut Ympäristöministeriön laatimaan perusmuistioon. Otamme lausunnossamme kantaa vain merimetsoihin.

Katsomme että Suomen kanta on hyvä. Selvityksessä esitetään kahta vaihtoehtoista ratkaisua, meidän mielestämme molemmilla on hyvät puolensa ja katsomme että tärkeintä on löytää ratkaisu, joka parhaalla mahdollisella tavalla vihdoin vie asiaa eteenpäin ja kohti nykyistä kestävämpää tilannetta.

Meille tärkeää on, että lintudirektiivin liitteiden uudelleentarkastelussa otetaan huomioon merimetson nykyinen populaatiotilanne ja sen aiheuttamat haitat erityisesti kalataloudelle. Suomessa merimetsokanta on kasvanut voimakkaasti ja nykyisin laji aiheuttaa merkittäviä vahinkoja rannikon kalastukselle ja kalankasvatukselle. Vaikutukset koostuvat suorista vaikutuksista, kuten vahingoittuneesta saalista, sekä epäsuorista vaikutuksista, jotka ovat vaikeammin mitattavissa. Suomessa on myös tähän asti kiinnitetty suhteellisen vähän huomiota merimetson vaikutuksiin uhanalaisiin vaelluskalakantoihin. Tanskasta tiedämme varsin hyvin, miten suuri vaikutus merimetsolla on heidän meritaimenkantoihinsa.

Kannan kasvu on osoitus siitä, että laji ei enää täytä tiukkaa suojelua edellyttävän lajin kriteerejä. Merimetso on jo luokiteltu elinvoimaiseksi (LC) ja se on poistettu Bernin sopimuksen liitteistä. Katsomme, että on aika päivittää myös EU:n lintudirektiivin liitteet vastaamaan tämänhetkistä tilannetta.

Suomessa on nykyisin selvästi rajoitetummat edellytykset poikkeuslupien myöntämiselle kuin muissa jäsenvaltioissa, joissa runsastunut merimetsokanta aiheuttaa vastaavia ongelmia. Perusmuistiossa todetaan että: Suomessa valkoposkihanheen ja merimetsoon liittyvät haasteet johtuvat lintudirektiivin poikkeussääntelyn tiukasta tulkinnasta kansallisessa oikeuskäytännössä. Haluamme kuitenkin nostaa esille, että oikeudelliset tulkinnat nojaavat ympäristöhallinnon omaan ohjeistukseen. Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös (KHO:2025:16) on käytännössä seurausta siitä, että ympäristöhallinnon ohjeistus on erittäin tiukka. Tällaisessa tilanteessa oikeudella ei ole sitä harkintavaltaa, jonka pohjalta antaa muunlaista ratkaisua. Käytännön kalatalouden näkökulmasta nykyiset poikkeamismekanismit eivät tarjoa riittäviä keinoja merimetson aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Kalastajien käytännön keinot ovat rajallisia, ja esimerkiksi pesien hävittäminen tai yksittäisten lintujen karkotus ei ratkaise ongelman juurisyytä – ylikasvaneen kannan aiheuttamaa jatkuvaa painetta. Tarvitsemme joustavan kannanhallinnan kansallisella tasolla. Tämä on erityisen tärkeä Suomen rannikkoseuduille, joilla elinkeinokalastus on jo ennestään taloudellisesti erittäin vaikeassa asemassa.

On tärkeää huomioida, että kaikkia vahinkoja ei voida estää ja Suomessakin käytetty menetelmä karkottaa lintuja on vain ongelman siirtoa paikasta toiseen. Mielipiteemme on, että pitkällä aikavälillä perusongelmaan on puututtava kannanhoidollisilla toimenpiteillä. Olemme korostaneet tätä aiemmissa merimetsotyöryhmissä, jossa olemme olleet edustettuina. Poikkeusluvan tulisi mahdollistaa keväällä tapahtuva merimetsojen ampuminen sekä munien öljyäminen.

Munien öljyäminen on erittäin tehokas menetelmä merimetson poikastuotannon rajoittamiseen ja sitä pidetään myös inhimillisenä keinona. Vähentämällä poikastuotantoa kolonia kuluttaa vähemmän kalaa. Menetelmää voidaan toteuttaa siten, että aikuiset merimetsot eivät provosoidu jättämään koloniaa ja perustamaan uusia pesimäyhdyskuntia. Munien öljyäminen uudessa koloniassa on myös osoittautunut tehokkaaksi keinoksi estää merimetsojen paluu seuraavana vuonna. Öljyäminen olisi myös sallittava luonnonsuojelu- ja NATURA 2000 -alueilla vakavien vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi. Sama

käytäntö tulee mahdollistaa myös yksityisillä luonnonsuojelualueilla alueen omistajan luvalla. Öljyäminen ei vaikuta luonnonsuojelualueisiin enempää kuin muut sallitut toimet, kuten lintujen rengastus.

Metsästykseen liittyen haluamme painottaa, että ammutut linnut on voitava hyödyntää esimerkiksi elintarvikkeina tai muina tuotteina, osana kestävää luonnonvarojen käyttöä ja kiertotalouden periaatteita. Myös tämä on jo mahdollista EU-tasolla, ja Suomen kielteinen kanta johtuu taas kerran Suomen omasta tulkinnasta. Esimerkiksi Ruotsissa metsästäjiä kannustetaan hyödyntämään saalistaan.

Toivomme, että kalatalouden näkökulma otetaan huomioon luonnonvaraisesti runsastuneiden lajien käsittelyssä ja varmistetaan, että lintudirektiivin liitteiden muutokset mahdollistavat tehokkaan, oikeudenmukaisen ja tieteellisesti perustellun kannanhallinnan myös merimetson osalta. Suomen tulisi myös kansallisesti käydä läpi ja päivittää omaa ohjeistustaan EU:n päätöstä odotellessa.

Helsinki 7.4.2025

Malin Lönnroth
Kalatalouden ja viestinnän erityisasiantuntija

Vesa Karttunen
Toiminnanjohtaja